

Lilli Mehike

Teie: 07.11.2025

Meie: 21.11.2025 nr 5-4/2025-168-2

Kiri edastatud digitaalselt aadressil: lillimehike@hotmail.com

Vastus selgitustaotlusele

1. Sissejuhatus

Pöördusite Konkurentsiameti poole oma 07.11.2025 e-kirjaga, milles palusite Konkurentsiametilt selgitusi seoses selektiivse edasimüügisüsteemi ja müügipiirangutega.

Konkurentsiamet mõistab, et teie olete sõlminud tootjaga valikulise turustussüsteemi kokkuleppe, mis näeb toodete edasimüügile ette territoriaalse piirangu. Teil on omakorda koostöö edasimüüjaga, kes müüb neid tooteid oma veebilehel ning tarnib tooteid Eestisse, Lätti, Leetu ja Soome.

Kuna Konkurentsiametile ei ole teada kõik kokkuleppega seotud asjaolud, siis ei saa Konkurentsiamet anda hinnangut konkreetsele olukorrale. Lisaks on keelatud kokkuleppe tuvastamiseks konkurentsiseaduses ette nähtud konkurentsijärelevamenetlus, mistõttu Konkurentsiamet ei anna kokkuleppele hinnangut väljaspool konkurentsijärelevamenetlust. Küll aga anname ülevaate, millised olukorrad on valikulise turustussüsteemi korral üldjuhul lubatud ja millised mitte.

2. Selgitus

Esimese sammuna, et hinnata kokkuleppe lubatavust, tuleb määratleda asjaomane kaubaturg, mis ühendab tooteturu ja geograafilise turu.

- Asjaomane tooteturg hõlmab kõiki neid tooteid ja/või teenuseid, mis tarbijate seisukohast on oma iseloomulike tunnuste, hindade ja otstarbekohase kasutuse põhjal omavahel vahetatavad ja asendatavad.
- Asjaomane geograafiline turg hõlmab konkurentsitingimustelt üsna sarnast konkurentsitingimuste tõttu eristatavat ala, kus kõnealused ettevõtjad tegelevad kaupade ja teenuste pakkumise ja hankimisega.

Samuti on väga oluline hinnata, kas kokkulepe võib mõjutada Euroopa Liidu liikmesriikide vahelist kaubandust või mitte, sest sellest sõltub, kas kokkuleppe suhtes kohaldatakse siseriiklikke norme või Euroopa Liidu õigust. Konkurentsiameti pädevuses on teostada järelevalet nii siseriikliku konkurentsioiguse kui ka Euroopa Liidu konkurentsiniormide täitmise üle. Kuna Eesti konkurentsioigus tugineb suuresti Euroopa Liidu konkurentsioigusele,

siis juhindub Konkurentsiamet ka siseriikliku õiguse kohaldamisel Euroopa Liidu õigusaktidest, juhistest ja kohtupraktikast. Seetõttu lähtuvad ka järgmised Konkurentsiameti selgitused Euroopa Liidu konkurentsioiguse normidest.

Euroopa Liidu Toimimise Lepingu (ELTL) artikli 101 lõike 1 punktide 2 ja 3 kohaselt on siseturuga kokkusobimatud ja keelatud kõik sellised ettevõtjatevahelised kokkulepped, ettevõtjate ühenduste otsused ja kooskõlastatud tegevus, mis võivad mõjutada liikmesriikidevahelist kaubandust ning mille eesmärgiks või tagajärjeks on takistada, piirata või kahjustada konkurentsi siseturu piires, sealhulgas kokkulepped, millega piiratakse või kontrollitakse tootmist, turge, tehnilist arengut või investeeringuid ning jagatakse turge või tarneallikaid. Valikulise turustussüsteemi kokkulepe on oma olemuselt vertikaalne kokkulepe ettevõtjate vahel, milles sisaldub vertikaalne piirang ning millel võib olla seega konkurentsi kahjustav eesmärk või tagajärg.

Selleks et hinnata, kas kokkuleppel on konkurentsi kahjustav eesmärk, võetakse arvesse järgmiseid asjaolusid:

1. kokkuleppe sisu,
2. kokkuleppes taotletavad eesmärgid ja
3. majanduslik ja õiguslik kontekst, millesse kokkulepe kuulub.

Esiteks on turustuskokkulepetel konkurentsi kahjustav eesmärk, kui need on vahendiks varjatud kartelli loomiseks. Igal juhul on turustuskokkulepetel, mis hõlmavad hindade kindlaksmääramist, toodangu piiramist või turu jagamist, tõenäoliselt konkurentsi kahjustav eesmärk, välja arvatud juhul, kui need piirangud on kokkuleppe peamise eesmärgi suhtes teisejärgulised ja kui peamine eesmärk ei kuulu ELTL artikli 101 lõike 1 keelu alla.

Kui kokkuleppel on konkurentsi kahjustav eesmärk, siis ei hinnata kokkuleppe konkurentsi kahjustavat mõju. Kui kokkuleppel on konkurentsi kahjustav eesmärk, siis võib see olla lubatud vaid individuaalerandi alusel (vt p 2.3). Kui konkurentsi kahjustava eesmärgiga kokkulepe ei ole lubatud individuaalerandi alusel, siis on see kokkulepe keelatud.

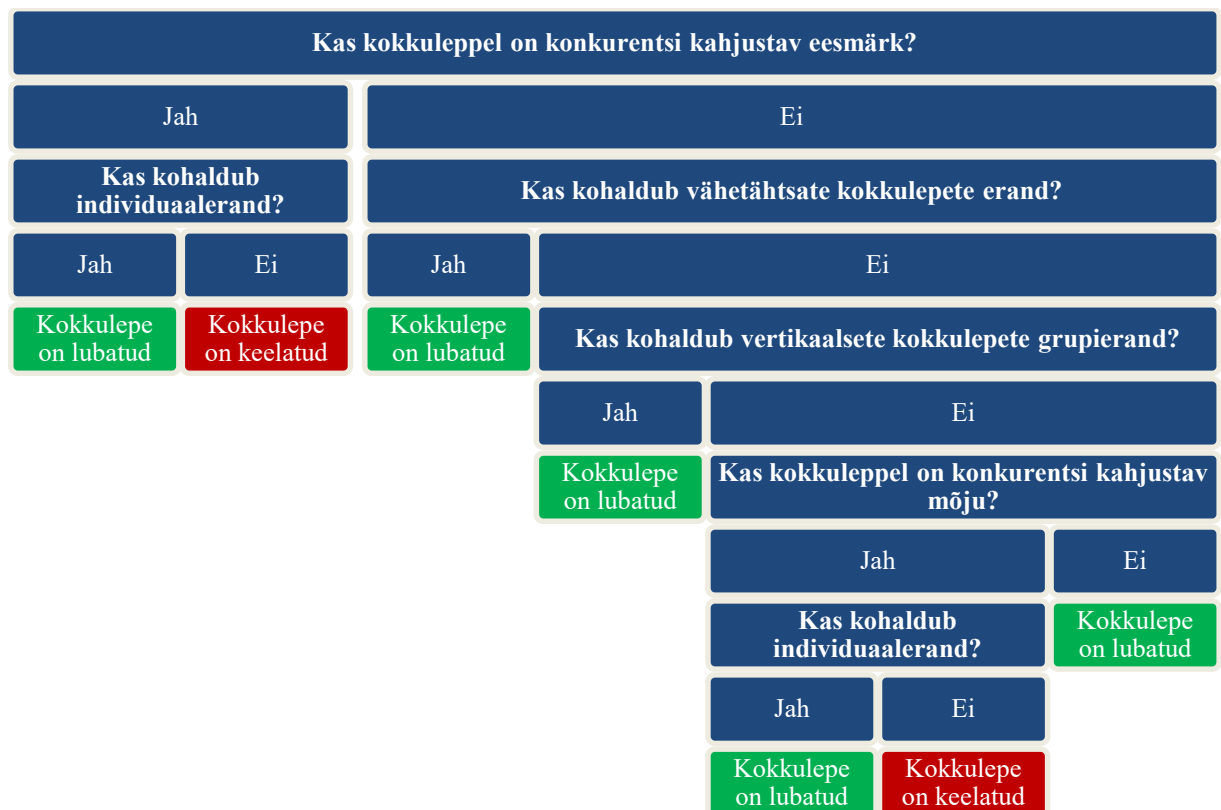
Kui kokkuleppel ei ole konkurentsi kahjustavat eesmärki, siis tuleks hinnata, kas sellel võib olla konkurentsi kahjustav mõju. Selleks et hinnata, kas kokkuleppel on konkurentsi kahjustav mõju, tuleb teha põhjalik analüüs ja vastata järgmistele küsimustele:

1. Kas kokkulepe piirab tegelikku või potentsiaalset konkurentsi, mis oleks eksisteerinud ilma kokkuleppeta?
2. Kas kokkulepe piirab tegelikku või potentsiaalset konkurentsi, mis oleks eksisteerinud ilma kokkuleppes sisalduvate piiranguteta?

Kuna konkurentsi kahjustava mõju analüüsimine on keeruline ja aeganõudev, siis reeglina analüüsitakse enne, kas kokkulepe võiks olla lubatav vähetähtsate kokkulepete erandi alusel (vt p 2.1) või vertikaalsete kokkulepete grupierandi alusel (vt p 2.2). Kui kokkulepe ei ole lubatud eelnimetatud erandite alusel, siis tuleb analüüsida kokkuleppe konkurentsi kahjustavat mõju ning seda, kas konkurentsi kahjustava mõjuga kokkuleppele võiks kohalduda individuaalerand (vt p 2.3).

Joonisel 1 on välja toodud vertikaalse kokkuleppe lubatavuse hindamise lihtsustatud skeem. Kuigi kokkulepete lubatavuse hindamine on keeruline protsess ning seejuures tuleb arvestada väga erinevate asjaoludega, siis allolev skeem annab esmase ülevaate sellest, kuidas võiks vertikaalse kokkuleppe hindamine välja näha.

Joonis 1. Vertikaalse kokkuleppe lubatavuse hindamise lihtsustatud skeem

2.1. Valikulise turustussüsteemi kokkuleppe lubatavus vähetähtsate kokkulepete erandi alusel

Komisjoni teatise 2014/C 291/01 punkti 8 kohaselt ei piira ettevõtjatevahelised kokkulepped, mis võivad mõjutada liikmesriikidevahelist kaubandust ja mille tagajärjeks võib olla konkurentsi takistamine, piiramine või moonutamine siseturul, märgatavalt konkurentsi ELTL artikli 101 lõike 1 tähenduses, kui ühegi kokkuleppeosalise turuosa ei ületa 15% ühelgi kokkuleppega mõjutataval asjakohasel turul ja kui kokkulepe on sõlmitud ettevõtjate vahel, kes ei ole tegelikud ega potentsiaalsed konkurendid ühelgi neist turgudest (mittekonkurentidevahelised kokkulepped).

Komisjoni teatise 2014/C 291/01 punkti 2 kohaselt ei kohaldu kirjeldatud erand aga kokkulepetele, mille eesmärk on konkurentsi takistamine, piiramine või moonutamine. Konkurentsiseaduse § 5 lõike 1 kohaselt ei kohaldata vähetähtsate kokkulepete erandit konkurentsiseaduse § 4 lõike 1 punktides 1–3 sätestatud kokkulepetele.

Seega, kui (i) valikulise turustussüsteemi kokkuleppe pooled ei ole konkurendid, (ii) ühegi kokkuleppeosalise turuosa ei ületa 15% ühelgi kokkuleppega mõjutataval asjakohasel turul ning (iii) kokkuleppe eesmärk ei ole konkurentsi takistamine, piiramine või moonutamine (sh kokkulepe ei vasta konkurentsiseaduse § 4 lõike 1 punktides 1–3 sätestatule, siis kohaldub vähetähtsate kokkulepete erand ning kokkulepe on lubatud. Kui vähetähtsate kokkulepete erandi tingimused ei ole täidetud, siis on mõistlik hinnata, kas kokkulepe võib siiski olla lubatud vertikaalsete kokkulepete grupierandi alusel.

2.2. Valikulise turustussüsteemi kokkuleppe lubatavus vertikaalsete kokkulepete grupierandi alusel

Komisjoni määruse (EL) 2022/720 artikli 2 lõike 1 kohaselt ei kohaldata ELTL artikli 101 lõiget 1 vertikaalsete kokkulepete suhtes (vertikaalsete kokkulepete grupierand) sedavõrd, kui selline kokkulepe sisaldab vertikaalseid piiranguid. Kui kokkuleppe suhtes kohaldub vertikaalsete

kokkulepete grupierand, tähendab see, et kokkulepe on lubatud. Selleks, et kokkuleppe suhtes saaks kohaldada vertikaalsete kokkulepete grupierandit (et kokkulepe oleks lubatav), peavad olema täidetud järgmised tingimused:

1. tarnija turuosa ei ole suurem kui 30% asjaomasest turust, millel ta lepingujärgseid kaupu või teenuseid müüb,
2. ostja turuosa ei ole suurem kui 30% asjaomasest turust, millel ta lepingujärgseid kaupu või teenuseid ostab, ning
3. kokkulepe ei sisalda põhilisi piiranguid (vt p 2.2.1).

Kui valikulise turustussüsteemi kokkulepe ja selles sisalduvad piirangud vastavad eelnimetatud kriteeriumitele, siis kohaldub vertikaalsete kokkulepete grupierand ning kokkulepe on lubatud.

Kui valikulise turustussüsteemi kokkulepe ja selles sisalduvad piirangud ei vasta eelnimetatud kriteeriumitele, siis vertikaalsete kokkulepete grupierand ei kohaldu. Sellisel juhul tuleks analüüsida, kas kokkulepe vastab individuaalerandi kohaldamise tingimustele.

2.2.1. Põhilised piirangud

Kui ettevõtjatevaheline kokkulepe hõlmab põhilisi piiranguid, siis vertikaalsete kokkulepete grupierand ei kohaldu.

Kokkulepe ei ole lubatud, kui selle eesmärk on otseselt või kaudselt, üksikult või muude osaliste kontrolli all olevate teguritega kombineeritult

1. piirata territooriume, kuhu, või kliente, kellele valikulise turustussüsteemi liikmed võivad lepingujärgseid kaupu või teenuseid aktiivselt või passiivselt müüa, välja arvatud:
 - a. piirata valikulise turustussüsteemi liikmete ja nende otseste klientide aktiivset müüki territooriumile või kliendirühmale, mille tarnija on reserveerinud endale või ainuõiguslikult loovutanud maksimaalselt viiele ainuõiguslikule turustajatele;
 - b. piirata valikulise turustussüsteemi liikmete ja nende klientide aktiivset või passiivset müüki volitamata turustajatele, kes asuvad valikulist turustussüsteemi kasutaval territooriumil;
 - c. piirata valikulise turustussüsteemi liikmete asukohta;
 - d. piirata hulgimüügi tasandil tegutsevate valikulise turustussüsteemi liikmete aktiivset või passiivset müüki lõppkasutajatele;
 - e. piirata võimet müüa teiste toodete valmistamiseks tarnitud komponente aktiivselt või passiivselt klientidele, kes kasutaksid neid tarnija pakutavate toodetega samalaadsete kaupade valmistamiseks;
2. piirata samal või erinevatel kaubandustasanditel tegutsevate valikulise turustussüsteemi liikmete vahelisi risttarneid;
3. piirata jaemüügi tasandil tegutsevate valikulise turustussüsteemi liikmete aktiivset või passiivset müüki lõppkasutajatele;
4. takistada ostjal või tema klientidel kasutada tulemuslikult internetti, et müüa lepingujärgseid kaupu või teenuseid, sest see piirab territooriumi, kuhu, või kliente, kellele võib müüa valikulise turustussüsteemi lepingujärgseid kaupu või teenuseid, ilma et see piiraks võimalust kehtestada ostjale:
 - a. muid internetimüügi piiranguid või
 - b. selliseid internetireklaami piiranguid, mille eesmärk ei ole takistada terve veebipõhise reklaamikanali kasutamist.

2.3. Valikulise turustussüsteemi kokkuleppe lubatavus individuaalerandi alusel

Kui valikulise turustussüsteemi kokkuleppe suhtes ei kohaldu ei vähetähtsate kokkulepete erand ega vertikaalsete kokkulepete grupierand, siis tuleb analüüsida, kas kokkulepe oleks oma olemuselt keelatud (ELTL artikli 101 lõike 1 või konkurentsiseaduse § 4 lõike 1 kohaselt).

Lubatud on ettevõtjatevahelised kokkulepped, mis

1. aitavad parandada kaupade tootmist või levitamist või edendada tehnilist või majanduslikku progressi;
2. võimaldavad samal ajal tarbijatel saada sellest tulenevast kasust õiglase osa;
3. ei kehtesta asjassepuutuvatele ettevõtjatele piiranguid, mis ei ole nimetatud eesmärkide saavutamiseks hädavajalikud;
4. ei anna sellistele ettevõtjatele võimalust kõrvaldada konkurentsi kõnesolevate toodete olulise osa suhtes.

Seda, kas individuaalerandi tingimused on täidetud, peab tõendama ettevõtja.

Kui vertikaalsete kokkulepete grupierand ei kohaldu põhjusel, et

1. tarnija ja/või ostja turuosa ületab 30%, siis esineb arvestatav võimalus, et ettevõtjad suudavad tõendada individuaalerandi kohaldumise ning ettevõtjatevaheline kokkulepe võib olla seega lubatav;
2. kokkulepe sisaldab põhilisi piiranguid, siis esineb küllaltki kõrge risk, et ettevõtjad ei suuda tõendada individuaalerandi kohaldumist, mistõttu selline kokkulepe oleks suure tõenäosusega vastuolus konkurentsioigusega ja seega keelatud.

3. Kokkuvõte

Valikulises turustussüsteemis ei ole lubatud piirata passiivset müüki, mis hõlmab muu hulgas internetipoe kaudu tellimuste vastuvõtmist ja täitmist ükskõik millistesse Euroopa Liidu liikmesriikidesse. Passiivse müügi keelud või takistused (sh veebipoe geoblokeerimine, tellimuste tagasilükkamine või müügi lubamine vaid teatud riikidesse) on Euroopa Liidu konkurentsioiguses põhilised piirangud ning seetõttu üldjuhul keelatud.

Teatud olukordades on lubatud piirata aktiivset müüki teatud territooriumidele või kliendirühmadele, kuid aktiivne müük tähendab eelkõige sihitud turundustegevust (nt reklaamikampaaniad, mis on suunatud konkreetsetesse riikidesse). Sellised piirangud ei tohi aga kunagi piirata klientide võimalust teha veebipoes iseseisvalt tellimusi ükskõik millisest liikmesriigist.

Kui teil on täiendavaid küsimusi, siis palun võtke ühendust alloleva telefoninumbri või e-posti aadressi kaudu.

Lugupidamisega

Annabell Carina Katalsepp
+372 667 2483
AnnabellCarina.Katalsepp@konkurentsiamet.ee